

pogen te vinden tusschen de „Erlebnis“-opvatting en een zekere theorie der kennis.⁷⁵⁾ Verschillende termen toch, door sommige phaenomenologen, b.v. door *Husserl*, nog gebruikt in den logischen zin als deel van een logische methode, krijgen bij *Scheler* een eigen beteekenis.⁷⁶⁾ Zoo b.v. het woord $\epsilon\pi\sigma\chi\eta$. Bij *Scheler* is dat niet meer deel eener logische methode, maar een psychische techniek om den geest geschikt te maken om te komen tot kennis van de wezenheden. Immers ook het realiteitsmoment der objecten wordt volgens *Scheler* gekend door akten en impulsen, die den aard hebben van driften. Het kennen kan dan ook slechts dáár plaats hebben, waar de aan de kenakte vijandige driften zijn uitgeschakeld.⁷⁷⁾ Vandaar dat de begeerten van den mensch om de natuur te beheerschen, zooals wij die vinden in de moderne technische wetenschappen, in feite vijandig zijn aan de wetenschap zelve.⁷⁸⁾ De geest van den man van wetenschap moet bereid gemaakt worden op zulk een wijze, dat zijn kenvermogen niet meer verbrokkeld wordt door onzuivere impulsen.

Begrijpelijk is bij deze gedachte *Schelers* stelling van het primaat van de liefde bij al het kennen.⁷⁹⁾ Elke voorstellingsakt is zoo gefundeerd in een akt van waardevoelen.⁸⁰⁾ Anders dus dan bij *Husserl*, die tenslotte alle andere akten in de voorstellingsakt fundeert.⁸¹⁾ Door deze opvatting heeft *Scheler* als de eerste een poging gedaan om het „Erlebnis“-standpunt te verzoenen met dat van hen, die de kennis zelve als kennis van de realiteiten en objecten buiten ons in de opvoeding niet wilden missen. En tevens begrijpen wij, hoe *Scheler* kon komen tot zijn uitspraak, dat *Bildung* verwerkelijk *So-sein* is. Maar deze schijnbaar zoo weinig rationeel aandoende stelling lijkt ons weer bedenkelijk veel op die van het rationalisme. Immers of ik de kenakte noem een soort *Trieb*, door liefde gestimuleerd, dan wel of ik meen, dat de voldoende „Enthusiasmus“ bij mijn denken mij in staat stelt om de realiteiten begripsmatig te doorgronden, in beide gevallen is het het subject, dat bron van de kennis is.⁸²⁾

Wanneer nu *Spranger*⁸³⁾ zijn merkwaardige onderscheiding van zes typen propageert, geeft hij daarmee wel eenige verklaring van het feit, dat de wereld eenerzijds zoo gevarieerd is en anderzijds de menschen onder elkaar zich begrijpelijk kunnen uitdrukken, maar in wezen verandert dit niet aan het feit, dat het „Erlebnis“ bron is van de kennis, die wij ontvangen. Doch in de structuur van den woordzin „erleben“ komt, doordien de type-variabiliteit van *Spranger* eraan gebonden ligt, een eigen element, dat de gedachte van het typologisch gebundeld zijn van de „Erlebnis“-vormen tot uitdrukking brengt.